

N:o 55.

Ank. till Riksd. kansli den 16 april 1901, kl. 12 midd.

Utlåtande, i anledning af väckt motion angående statens öfvertagande af byggnads- och underhållsskyldigheten af den del af Långebro, som icke är belägen inom Gärds härad m. m.

(I. A.)

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till statsutskottets förberedande behandling remitterad motion (n:o 65), har herr *N. Nilsson* i Skärhus hemställt, att Riksdagen för sin del måtte besluta, att staten för framtiden åtog sig byggnads- och underhållsskyldigheten af den del af Långebro, som icke vore belägen inom Gärds härad, samt att, intill dess detta åtagande skedde, Riksdagen måtte till brodelens underhåll anvisa ett årligt anslag af 3,000 kronor, att genom Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Kristianstads län, eller genom annan myndighet, mot redovisningsskyldighet tillhandahållas Långebrodirektionen.

Till stöd för sin framställning har motionären anfört följande:

Då konung Kristian den IV anlade fästningen och staden Kristianstad för nära 400 år sedan, hade sju häradar i Skåne, nemligen Östra och Vestra Göinge, Villands, Listers, Albo, Gärds och Frosta, tvungits att bygga och underhålla en träbro, benämnd »Långebro», alldeles omedelbart

invid stadens portar, öfver Helgå, som skilde Gälds härad från stadens område.

Konung Karl XI hade förnyat detta åliggande för landsbygden, fastän han, på den tid han aktat nedlägga fästningen, i ett kongl. bref af den 4 september 1680 yttrade, att »staden, kyrkan och Långebro i Kristianstad underhållas af borgerskapet». Detta oaktadt hade borgerskapet icke underhållit denna bro.

Det första stadsgandet angående underhållsskyldigheten af Långebro, förskref sig således från Kristian IV:s tid samt vore dateradt den 15 mars 1622 och lydte sålunda: »dog skal den lange Bro til Byen ferdig holdes af bönderne udi de sogner og landsbyer, som den allerede emellom skiffet är». Senare i ett kongl. bref af den 20 februari 1624 förklarades grunden till den förutstadgade skyldigheten på följande sätt, nemligen, »att det för invånarne i Skåne vore synnerligen magtpåliggande, att Kristianstads fästning fullbordades och underhölles såsom skydd; den lemnade ock den handelsrörelse, som idkades, skydd, hvarför dessa sju härad: Östra och Vestra Göinge, Villands, Listers, Albo, Gälds och Frosta skulle en gång förfärdiga bron till Kristianstad». Alltså hade dessa härad blifvit ålagda att en gång färdigbygga bron, men efter en tids förlopp hade Listers härad blifvit befriadt och Färs härad fått sig ålagd bygnadsskyldigheten i dess ställe, utan att någon handling funnes, som angäfvade något skäl till denna förändring. Häraf framginge, att ofvannämnda härad ålagts att bygga bron på den grund, att fästningen då ansetts vara af stor betydelse för att skydda såväl staden som den handelsrörelse der idkades. Numera funnes således ingen giltig anledning för att nämnda 7 härad skulle för all framtid underhålla bron, då den grund, på hvilken denna brobyggnadsskyldighet tillkommit, helt och hållet försvunnit. Fästningen vore raserad, och handelsrörelsen underhölles hufvudsakligen med de sex jernvägar, som redan funnes. Således funnes tillräckligt med kommunikationer till denna stad för handels bedrifvande.

Staden Kristianstad, som framskridit betydligt i utveckling, hade lätt mäktat underhålla den del af Långebro, som enligt nya väglagen borde ålagts densamma, men hade genom ett kungligt privilegium blifvit befriad derifrån.

Då genom kongl. resolutionen den 10 augusti 1858 nämnda härad blifvit ålagda att ombygga bron, som uppförts af jern på stempelare, hade kostnaden uppgått till cirka 300,000 kr. För att visa den ställning, staten i äldre tider intagit i fråga om byggandet och underhållandet af

Långebro, inhemtades af ett kongl. bref till statskontoret den 20 december 1720, hurusom Kongl. Maj:t, i anledning af landshöfdingens i Kristianstads län anmälan om behof af understöd för bestridande af en till 18,600 daler silfvermynt beräknad kostnad för reparation af Långebro, för sagda ändamål anvisat ett belopp af 1,500 daler silfvermynt samt förordnat, att nödigt virke till bron skulle fällas å kronoskogarne och framforslas. Derjemte hade Kongl. Maj:t åren 1722 och 1723 till brobyggnader anslagit ytterligare 3,000 daler silfvermynt samt enligt bref den 1 febr. 1726 förordnat, att till nybyggnad af bron skulle uppbäras 3 daler silfvermynt af helt hemman och proportionaliteter af mindre. Alltså hade således staten vid åtskilliga tillfällen visat sig hafva skyldighet att ingripa, då större kostnader ifrågakommit för brounderhållet. Och då nu enligt nya väglagen ingen skyldighet kunde förefinnas för de nämnda 7 häradena att underhålla bron, så framginge, att staten borde åtaga sig det framtida underhållet, på den grund att brounderhållet betydligt fördyrades derigenom, att det i Kristianstad förlagda artilleriet måste använda bron vid sina utfärder.

Igenom rättegångar, som passerat alla instanser, hade slutligen Gärds härad dömts enligt nya väglagen skyldigt att underhålla den del af bron, som låge inom dess område, men vore fortfarande skyldigt att gemensamt med de andra häradena underhålla den öfriga delen af bron. Deremot hade staden Kristianstad befriats från sin skyldighet genom förut nämnda privilegium.

Enär sålunda byggnads- och underhållsskyldigheten af den brodel, som icke låge inom Gärds härad, fortfarande måste anses åligga omförmälda sju härad, och under förutsättning att detta onus icke kunde i vederbörlig ordning åläggas staden Kristianstad, syntes det motionären rättvist, dels att staten för framtiden öfvertoge byggnads- och underhållsskyldigheten af den ifrågavarande delen af bron, desto hellre som denna ytterligare komme att tynga de underhållsskyldige derigenom, att en invid bron anlagd järnvägsstation och deraf uppkommande trafik inom kort kräfde borttagandet af brobommen och den deraf härflytande till öfver 2,000 kronor uppgående årliga inkomsten, dels ock att, intill dess statens öfvertagande af bron kunde ske, ett årligt anslag blefve medgifvet till ersättande af de eventuella underhållskostnader, som kunde i detta afseende drabba de underhållsskyldige.

I en vid 1893 års riksdag inom Andra Kammaren väckt motion föreslogs, dels att Riksdagen måtte för år 1894 anslå ett belopp af 50,000

kronor till betalande af det så kallade Långebrobolagets skuld, dels ock att Riksdagen måtte besluta skrifvelse till Kongl. Maj:t om att Kongl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder, hvarigenom skyldigheten att bygga och underhålla Långebro öfver Helgeån i Kristianstad för framtiden skulle tillkomma dem, det enligt nya väglagen vederborde. Statsutskottet, som i sammanhang med regleringen af utgifterna under riksstatens sjetta hufvudtitel till behandling förhade denna motion, hemställde, att, då frågan om statsbidrag till gäldande af brobolagets skuld vore — i anledning af en af bolagets direktion den 30 september 1891 hos Kongl. Maj:t gjord framställning om att Kongl. Maj:t täcktes hos Riksdagen föreslå beviljande af anslag för ändamålet — föremål för utredning från Kongl. Maj:ts sida samt det borde ankomma på de brobyggnadsskyldige sjelfva att vidtaga sådana åtgärder, hvarigenom frågan om den framtida byggnads- och underhållsskyldighetens ordnande i öfverensstämmelse med den nya väglagens föreskrifter kunde blifva i vederbörlig ordning pröfvad och afgjord, motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda. Hvad utskottet sålunda hemställt blef jemväl af Riksdagens båda kamrar godkänt.

Enligt hvad utskottet inhemtat, är Långebrobolagets direktions ofvannämnda framställning af den 30 september 1891 fortfarande på Kongl. Maj:ts pröfning beroende, och har ärendet numera kommit i förändradt skick derigenom, att, sedan kammarkollegium jemlikt utslag den 22 december 1898 ej funnit skäl att göra ändring i Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i Kristianstads och Malmöhus län den 8 oktober 1895 meddelade utslag, hvarigenom Kongl. Maj:ts befallningshafvande förklarar, att från och med den 1 januari 1895, då väglagen i sin helhet trädde i kraft, Färs, Frosta, Vestra Göinge, Östra Göinge, Albo och Villands härad skulle vara befriade från att underhålla den del af brobyggnaden, som utgjordes af gamla vestra landfästet jemte den i vestra hälften af äldre strömfåran lagda chausséen tillsammans 300 meter och 76 centimeter af chausséen, räknadt från vester, hvilken skyldighet derefter skulle åligga vägkassan i Gärds härad, dervid dock de dittills brobyggnadsskyldige i omförmälda sju härad hade att efter förut gällande grund dels bekosta afhjelpande af de brister, hvarmed den inom Gärds härad belägna delen af chausséen vid laga syn kunde befinnas behäftad, dels ock gälda den skuld, hvori brokassan den 1 januari 1895 funnits häftad, samt, enär, vidkommande underhållet af den inom staden Kristianstads område belägna del af brobyggnaden, eller återstående 74 meter 64 centimeter af chausséen jemte sjelfva bryggan och östra landfästet, nya väglagen endast afsåge väg eller bro å

Statsutskottets Utlåtande N:o 55.

landet samt det icke tillkomme Kongl. Maj:ts befallningshafvande att upphäva de af Kongl. Maj:t i äldre tider meddelade föreskrifter om underhåll af den inom stadens område belägna del af brobyggnaden, Kongl. Maj:ts befallningshafvande icke kunde godkänna häradenas framställning om befrielse för framtiden från skyldigheten att bygga och underhålla denna del af bron, kammarkollegii berörda utslag den 20 mars 1900 blifvit af Kongl. Maj:t fastställt.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt hemställer utskottet,

att herr Nilssous ifrågavarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 16 april 1901.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.